

تفسیرها و تأویلها:

در انتظار گودو

سرویراستار: هارولد بلوم
ترجمه بهروز حاجی محمدی

فهرست

- پیشگفتار مترجم ۹
- یادداشت سرویراستار ۱۳
- مقدمه ۱۵
- هارولد بلوم
۱. زمان بسیاری در گودو هست ۲۱
- ریچارد شکنر
۲. بکت «گودو» را کارگردانی می‌کند ۳۷
- والتر د. آسموس
۳. مقدمه: پوچی امر پوچ ۵۳
- مارتین اسلین
۴. گودویی که نمی‌آید: مناسک تشریف به پوچ مقدس ۶۷
- کاترین اچ. برکمن
۵. لذت تراژیک در انتظار گودو ۱۰۳
- نورمن برلین
۶. در انتظار گودو ۱۳۱
- رابی کوهن
۷. حاصل کار؟ ۱۴۵
- کریستوفر دِوِنی

۱۸۱	۸. در انتظار گودو: بُعد وجودی
	لوئیس گوردون
۱۹۹	۹. پدیده گودو
	گری دوکز
۲۱۳	۱۰. در انتظار گودو
	رونن مکدونالد
	سالشمار
۲۳۷	مؤلفان
۲۴۱	کتابنامه
۲۴۳	نمایه
۲۴۵	

پیشگفتار مترجم

نام بکت با تئاتر معاصر پیوند خورده است. در این حیطة، او شخصیتی پیشروست. پیشرو بودن بکت در دو حوزه فرمی و محتوایی است. درهم شکنی قاطع فرم‌های مانوس کلاسیک و ورود به عرصه‌های نو محتوایی و ویژگی اصلی آثار اوست. بررسی تئاتر مدرن و پسامدرن بی‌نام بکت میسر نیست. این امر دلایل متعددی دارد.

تئاتر بکت قالب‌های ناتورالیستی را می‌شکند و چیدمان کلاسیک صحنه‌ای را در هم می‌ریزد و در نتیجه، مخاطب را از حس حضور در فضای شبه طبیعی روایت بازمی‌دارد. یکی از نتایج این قالب شکنی، تمرکز محض مخاطب بر گفتگوها و رخدادهای صحنه‌ای است. اما جاذبه این گفتگوها و کنش‌های صحنه‌ای در کجاست که تئاتر بکت را، به اذعان اکثر منتقدان، به قله‌ای دست‌نیافتنی در تئاتر معاصر تبدیل کرده است؟

آثار نمایشی بکت، عرصه نمایش انسان و موقعیت او همچون پدیده‌ای در بین دیگر پدیده‌های هستی است: عرصه پرسش در باب کیستی و چیستی هستی، تلاشی اگرچه بی‌ثمر برای درک حقیقت، تقلا برای تعلیل وجود خود و علت‌یابی روابط موجود، تلاش برای تبیین رابطه بین جسم و ذهن، و تلاشی، اگرچه باز هم بی‌ثمر، برای انتقال معنا از طریق زبان. نمایش انسان در مرزهای بود و نبود، یعنی در لحظه‌های خاکستری و ایستا و حضور در ابدیتی برزخی از دیگر ویژگی‌های آثار نمایشی بکت است. در انتظار گودو

عرصهٔ بهت‌انگیز نمایشی همزمان غمبار و مضحک از موقعیت بشری است.

بکت در انتظار گودو را کم‌دی‌تراژیک نامید. این اثر اساساً تراژدی تمام‌عیاری است که در آن، دو شخصیت اصلی‌اش، یعنی ولادیمیر و استراگون در لامکان و لازمانی ابدی گم شده‌اند و در همان حال، چشم‌انتظار ورود کسی یا چیزی‌اند که هرگز نمی‌آید. آن‌ها از گذشته و آیندهٔ خود تصویر مبهمی دارند و زمان حالشان نیز در بهت و رنجی برزخی سپری می‌شود. در انتظار گودو چنین برزخ هول‌انگیزی است، اما هنر ارجمند بکت آن است که خواننده یا تماشاگر اثرش در عین احساس همدردی تراژیک با شخصیت‌های روی صحنه، به دفعات با آن‌ها و در کنار آن‌ها می‌خندد. طنز بکت نیز، مثل طنز چاپلین، طنزی شگفت‌آور و ممتاز و تکان‌دهنده است. احتمالاً هنگام تماشای آثار چاپلین یا قرائت و تماشای کارهای بکت، آن بیت معروف فارسی را به یاد می‌آوریم که: خندهٔ تلخ من از گریه غم‌انگیزتر است / کارم از گریه گذشته است از آن می‌خندم.

کتاب حاضر ترجمهٔ مقالاتی انتقادی از برخی بکت‌شناسان برجسته در باب مشهورترین نمایشنامهٔ اوست:^۱ در انتظار گودو. در واقع اثر حاضر، مکمل کتاب پارتیزان و کبوترها: مجموعه مقالات انتقادی در باب زندگی و آثار ساموئل بکت است که با ترجمهٔ این‌جانب در انتشارات ققنوس در سال ۱۳۹۳ به چاپ رسید، با این تفاوت که اثر حاضر عمدتاً و اساساً بر نمایشنامهٔ در انتظار گودو متمرکز است، هرچند به اقتضای بحث، مکرراً به دیگر آثار بکت نیز اشارات انتقادی صورت گرفته است.

به منظور تسهیل امر پژوهشی برای خوانندگان، کلیهٔ ارجاعات درون‌متنی

۱. در این کتاب، مقالهٔ مایکل وارتون به سبب تکرار در کتاب آخر بازی، در انتظار گودو (چاپ انتشارات ققنوس) حذف شده است. علاقه‌مندان در صورت تمایل می‌توانند به آن کتاب مراجعه کنند.

مؤلفان به دو اثر در انتظار گودو و آخر بازی، با شماره صفحات این کتاب‌ها در ترجمهٔ فارسی (با ترجمهٔ این‌جانب در نشر ققنوس) جایگزین شده است. در موارد لزوم نیز، توضیحات الحاقی مترجم با حرف اختصاری «م» در پانوشته‌ها آمده است. امیدوارم کتاب حاضر، در کنار دو اثر قبلی این مترجم در باب بکت، برای اهالی تئاتر، کارگردانان، بازیگران و علاقه‌مندان ادبیات و هنرهای نمایشی مرجعی مفید و استنادی باشد و به شناخت بیشتر نمایشنامه‌ای کمک کند که یکی از درونمایه‌های اصلی‌اش شناخت‌ناپذیری حقیقت است.

بهروز حاجی‌محمدی
روستای ارضت ۱۳۹۵